

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

El mite de l'Illa Blanca: les imatges d'Eivissa (1867-1919)

Maria Catalina Ferrer Juan

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) i a través del Dipòsit Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX ni al Dipòsit Digital de la UB. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX o al Dipòsit Digital de la UB (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) y a través del Repositorio Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR o al Repositorio Digital de la UB. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR o al Repositorio Digital de la UB (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service and by the UB Digital Repository (diposit.ub.edu) has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized nor its spreading and availability from a site foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository is not authorized (framing). Those rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

VI. BIBLIOGRAFIA

a) Llibres

- AGAMBEN**, Giorgio. *La potencia del pensamiento*. Buenos Aires: Adriana Hidalgo, 2007.
- ARANAZ I BARRERA**, Tomàs. *Historia de la isla de Iviza*. 1a part. Eivissa: Imprenta Científica y Religiosa de la Juventud, 1859.
- ARANAZ I BARRERA**, Tomàs. *Historia de la isla de Iviza*. 2a part. Eivissa: Imprenta Científica y Religiosa de la Juventud, 1859.
- ARGULLOL**, Rafael. *La atracción del abismo. Un itinerario por el paisaje romántico*. Barcelona: Acantilado, 2006.
- ÀUSTRIA**, arxiduc Lluís Salvador d'. *Las Antiguas Pitiusas*. Palma de Mallorca: Sa Nostra, 1982.
- ÀUSTRIA**, arxiduc Lluís Salvador d'. *Somnis d'estiu ran de mar*. Palma de Mallorca: José J. de Olañeta, 1982.
- ÀUSTRIA**, arxiduc Lluís Salvador d'. *Las Baleares*. Palma de Mallorca: Imprenta de la Biblioteca Popular, 1886.
- ÀUSTRIA**, arxiduc Lluís Salvador d'. *Les Balears. Descrites per la paraula i la imatge. Primer volum: Les antigues Pitiüses*. Palma de Mallorca: Promomallorca, 1999.
- AZARA**, Pedro. *El rapte d'Europa: la definició de l'espai. Mediterrani. Del mite a la raó*. Barcelona: Tenov, 2014.
- BARTHES**, Roland. *La cámara lúcida*. Barcelona: ed. Paidós, 1999.
- BARTRA**, Roger. *El salvatge europeu*. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 2004.
- BAUDELAIRE**, Charles. *Les flors del mal*. Barcelona: Proa, 2000 (1998).
- BAUTISTA CARRASCO**, Juan. *Mitología universal: Historia y explicación [sic] de las ideas religiosas y teológicas de todos los siglos, de los dioses de la India, El Thibet, La China, El Asia, El Egipto, La Grecia y el mundo romano, de las divinidades de los pueblos eslavos, escandinavos y germanos, de la idolatría y el fetichismo americanos y africanos, etc.* Madrid: Libr. de Gaspar y Roig, 1964.
- BENJAMIN**, Walter. *Libro de los pasajes*. Madrid: Akal, 2005.
- BENJAMIN**, Walter. *L'obra d'art a l'època de la seva reproductibilitat tècnica*. Barcelona: Edicions 62, 2011.
- BERGER**, John. *Modos de ver*. Barcelona: Gustavo Gili, 2000 (1974).
- BERLIN**, Isaiah. *Las raíces del romanticismo*. Madrid: Taurus, 2015.
- Bíblia Interconfessional Catalana*. Barcelona: Claret, 2005.
- BLASCO IBÁÑEZ**, Vicente. *Los muertos mandan*. En **BLASCO IBÁÑEZ**, Vicente. *Obras completas*. Madrid: M. Aguilar, 1946.
- BLOCH**, Ernst. *El principio esperanza I*. Madrid: Trotta, 2007.
- BORDAS I ESTRAGUÉS**, Ramon. *La pagesa d'Ibiza*. Barcelona: Llibreria d'Eudald Puig, 1877.
- BORJA MOLL**, Francesc de. Pròleg. En Vuillier, Gaston. *Viaje a las Islas Baleares*. Palma de Mallorca: Olañeta, 2000.
- BRUNETTA**, Gian Piero. *Il viaggio dell'icononauta. Dalla camera oscura di Leonardo alla luce dei Lumière*. Venècia: Biblioteca Marsilio, 2009 (1997).

- BRYSON**, Norman. *Visión y pintura. La lógica de la mirada*. Madrid: Alianza, 1991.
- BURKE**, Peter. *Visto y no visto*. Barcelona: Crítica, 2005.
- BURKE**, Peter. *¿Qué es la historia cultural?* Barcelona: ed. Paidós, 2006.
- BURKE**, Peter. *Historia social del conocimiento*. Vol. II. Barcelona: ed. Paidós, 2008.
- BURUCÚA**, José Emilio. *Historia, arte y cultura. De Aby Warburg a Carlo Ginzburg*, México: FCE, 2007.
- CABOT LLOMPART**, Juan. *Ibiza y sus pintores*. Palma de Mallorca: Juan Cabot Llompart, 1979.
- CALVO SERRALLER**, Francisco. *La imagen romántica de España. Arte y Arquitectura del siglo XIX*. Madrid: Alianza, 1995.
- CALLE**, Ramón de la. *Gusto, belleza y arte. Doce ensayos de historia de la estética y teoría de las artes*. Salamanca: Universidad de Salamanca, 2006.
- CAÑELLAS**, Nicolau; **TRIAS**, S. Lluís Salvador, naturalista. Notes sobre els seus treballs de botànica. *Estudis Baleàrics*. Palma de Mallorca, 1991, n. 41.
- CARBÓ**, Enrique L. Paisaje y fotografía: naturaleza y territorio. En *Actas del II Curso. El paisaje: Arte y Naturaleza*. Osca: La Val de Onsera, 1996.
- CARPENTIER**, Jean; **LEBRUN**, François (dir.). *Historia del Mediterraneo*. Barcelona: Base, 2008.
- CASACUBERTA**, Margarida. *Santiago Rusiñol : vida, literatura i mite*. Barcelona: Publicacions Abadia de Montserrat, 1997.
- CASACUBERTA**, Margarida. *Des de les illes*. Barcelona: Novagràfik, 1999.
- CHAMBERLAIN**, Frederick. *The Balearic and their people*. London: John Lane, 1927.
- CHEVALIER**, Jean. *Diccionario de símbolos*. Barcelona: Herder, 1986.
- CIRER**, Joan-Carles. *L'economia d'Eivissa i Formentera en el segle XIX*. Mallorca: Documenta Balear, 1998.
- CIRER**, Joan-Carles. *L'economia d'Eivissa i Formentera en el segle XX*. Mallorca: Documenta Balear, 2002.
- CIRER**, Joan-Carles. *De la fonda a l'hotel*. Mallorca: Documenta Balear, 2004.
- CIRICI PELLICER**, Alexandre. Alexandre de Riquer, capdavanter de corrieres. En AA.VV. *Alexandre de Riquer. L'home, l'artista, el poeta*. Calaf: Comissió Organitzadora de l'Homenatge a Alexandre de Riquer, 1978.
- CLAESSENS DE LONGTE**, E. A. *Dos hojas de historia o rasgos de la conquista última de Ibiza*. Eivissa: Imprenta D. J. Cirer y Miramon, 1858.
- CLAPÉS JUAN**, Josep. A los ibicencos. *Los Archivos de Ibiza*. 1902, vol. I.
- CLAPÉS JUAN**, Josep. Arqueológica Ebusitana. *Los Archivos de Ibiza*, 1903, vol. II.
- CLAPÉS JUAN**, Josep. S'esglesia de Sant' Eulari, *Los Archivos de Ibiza*, 1904, vol. III
- CODINA BAS**, Juan Bautista. Los viajes de Blasco Ibáñez: causas y consecuencias». En *Vicente Blasco Ibáñez: 1898-1998. La vuelta al siglo de un novelista. Actas del Congreso Internacional*. València: Generalitat Valenciana, 2000.
- COLL**, Isabel. *Laureà Barrau*. Barcelona: Lunwerg, 2003.
- COSTA RAMON**, Antoni. *Fitxes de bibliografia pitiüsa*. Eivissa: Consell Insular d'Eivissa i Formentera, 1986.
- CRAWFORD FLITCH**, J. E. *Mediterranean moods, footnotes in the island of Mallorca, Menorca, Ibiza and Sardinia*. London: G. Richards Ltd., 1911.
- DEBRAY**, Régis. *Vida y muerte de la imagen. Historia de la mirada en Occidente*. Madrid: Paidós,

2010 (1994).

- DEFOE**, Daniel. *Aventuras de Robinson Crusoe*. Barcelona: Imprentas J. Verdaguer, 1837.
- DIDI-HUBERMAN**, Georges. *La imagen superviviente*. Madrid: Abada, 2008.
- DOMÈNECH I MONER**, Joan. *Joan Llaverias, pintor de Lloret*. Lloret de Mar: Museu Municipal de Lloret de Mar, 1988.
- DUCH**, Lluís. *Mite i interpretació*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996.
- DUCH**, Lluís, La vigència del mite. En *La razón del mito. I Congreso de Mitología Mediterránea*, Madrid: UNED, 2000, .
- ECO**, Umberto. *Historia de las tierras y lugares legendarios*. Barcelona: Lumen, 2013.
- ESCUDE**, José M. *Plus Ultra*. Madrid: Tipográfico de G. Pedraza, 1890.
- ESTE**, Margaret d'. *With a camera in Majorca*. Londres: The Knickerbocker Press, 1907.
- FABREGAT**, Carles. Cent anys de cinema a les Pitiüses: somnis de cel·luloide. En **AGULÓ**, Catalina; **PÉREZ DE MENDIOLA**, Josep Antoni (coord.). *Cent anys de cinema a les Illes*. Palma de Mallorca: Sa Nostra Obra Social, 1995.
- FERRER**, Albert. El romanticisme: consciència tràgica de la modernitat. *Comprendre*, 2001, vol. III, n. 1.
- FERRER JUAN**, Nina. El descobriment de l'Illa Blanca. En *Art i Naturalesa. Biologia i simbolisme a la Barcelona del 1900*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2015.
- FIOL GUISCAFRÉ**, Josep. *Descobrint la Mediterrània. Viatgers anglesos per les illes Balears i Pitiüses, al segle XIX*. Palma de Mallorca: Miquel Font, 1992.
- FLORES**, Antonio. *Crónica del viaje de sus majestades y altezas reales a las Islas Baleares, Cataluña y Aragón, en 1860*. Madrid: Rivadeneyra, 1861.
- FURIÓ**, Vicenç. *Sociología del Arte*. Madrid: Cátedra, 2000.
- GIRIBET**, Blanca; **SALA**, Teresa-M. El mar pintat. En *Llaverias i el mar*. Barcelona: Ajuntament de Lloret de Mar, Museu Marítim de Barcelona i Biblioteca Museu Víctor Balaguer-Vilanova i la Geltrú, juny de 2015.
- GONZÁLEZ GARCÍA**, Àngel. Potser no n'hi havia per a tant. En **MARÍ**, Antoni. *L'esplendor de la ruïna*. Barcelona: Fundació Caixa de Catalunya, 2005.
- GRASSET DE SAINT-SAUVEUR**, André. *Viatge a les Illes Balears i Pitiüses*. Palma: Lleonard Muntaner, 2003.
- GUARNÉ CABELLO**, Blai. Imágenes de la diferencia. Alteridad, discurso y representación. En **ARDÈVOL**, Elisenda; **MUNTAÑOLA**, Núria (coord.). *Representación y cultura audiovisual en la sociedad contemporánea*, Barcelona: UOC, 2004.
- HAUSER**, Arnold. *Historia Social de la literatura y del arte*, 2. Barcelona: Labor, 1992.
- HOMER**, *L'Odissea*. Trad. Carles Riba. 2a ed. Barcelona: La Magrana, 1997.
- HONOUR**, Hugh. *El Romanticismo*. Madrid: Alianza, 1994.
- HUGO**, Victor. *Los miserables*. Barcelona: Ediciones B, 1998.
- ISLA**, Padre José Francisco de. *Compendio de la Historia de España*. Barcelona: Imp. Juan y Jaime Gaspar, 1829.
- IVINS**, William M. *Imagen impresa y conocimiento. Análisis de la imagen prefotográfica*. Barcelona: Gustavo Gili, 1975.
- JAUSS**, Hans Robert. *Las transformaciones de lo moderno*. Madrid: Visor, 1995.
- JOAN MARÍ**, Bernat. *Història d'Eivissa*. Eivissa: Mediterrània, 1997.

- JULBE**, Félix. Nom de l'article. En VVAA. *Introducción al análisis histórico de la ciudad de Ibiza (De la ciudad púnica a 1912)*. Eivissa: Demarcació Eivissa–Formentera del Col·legi d'Arquitectes de Balears, 2001.
- JUNG**, Carl Gustav. Acercamiento al inconsciente. En **JUNG**, C. G. (coord.). *El hombre y sus símbolos*. Barcelona: Paidós, 1995.
- LABORDE**, Alexandre. *Voyage pittoresque et historique de l'Espagne*. París: Pierre Didot, 1806.
- LAPLANA**, Josep C. Santiago Rusiñol: el pintor, l'home. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.
- LÉVI-STRAUSS**, Claude. *Raza y cultura*. Madrid: Cátedra, 1996.
- LÓPEZ JIMÉNEZ**, Antonio. La casa española vista desde fuera. Apuntes de un viajero. En *Espais interiors. Casa i art*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2007.
- MACABICH**, Isidor. *Historia de Ibiza*. Vol. 4. Barcelona: Art-85, 1965.
- MARÍ**, Antoni. *La voluntat expressiva*. Barcelona: La Magrana, 1988.
- MARÍ**, Antoni. *L'home de geni*. Barcelona: Edicions 62, 1997.
- MARÍ**, Isidor. *La cultura a Eivissa i Formentera (segles XIX i XX)*. Palma de Mallorca: Documenta Balear, 2001.
- MARÍ CARDONA**, Joan. *Els camins i les imatges de l'Arxiduc ahir i avui*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1992.
- MARÍ COSTA**, Vicent (Rota). El fotògraf Adolf Mas a Eivissa. En *El Pitiús 2010*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 2010.
- MARTÍNEZ LATORRE**, Damià. *Giovanni Battista Calvi. Ingeniero de las fortificaciones de Carlos V y Felipe II*. Madrid: Ministerio de Defensa, 2006.
- MATEU PRATS**, M. Lena. El llenguatge de les flors i la pólvora en el context del festeig pagès a Eivissa. Paral·lels a Catalunya. En *El Pitiús*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 2011.
- MICHAUX**, Yves. *Ibiza mon amour. Enquête sur l'industrialisation du plaisir*. París: Nil, 2012.
- MILANI**, Raffaele. *El arte del paisaje*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2015.
- MORALES MOYA**, Antonio. *Notas para una geografía cultural de la ilustración española*. En **ORTEGA CANTERO**, Nicolás. *Estudios sobre historia del paisaje español*. Madrid: Catarata, 2002.
- MORO**, Tomás. *Utopía*. Madrid: Alianza, 2012.
- MULET**, M. Josep. *Fotografía a Mallorca. 1839-1936*. Barcelona: Lunwerg, 2001.
- MULET**, M. Josep. *La fotografía a les Balears (1839-1970)*. Palma de Mallorca: Documenta Balear, 2001.
- NAVARRO**, Víctor. *Costumbres en las Pithiusas*. Madrid: Imp. del Asilo de Huérfanas del Sagrado Corazón de Jesús, 1901.
- NICOLAU I MARTÍ**, Antoni; **CUBELLES I BONET**, A. El 150è aniversari de l'enderrocament de les muralles: repensant la ciutat contemporània. En *Abajo las murallas!!! 150 anys de l'enderroc de les muralles de Barcelona*. Barcelona: Museu d'Història de la ciutat, 2004.
- OLSON**, David R. *El mundo sobre el papel. El impacto de la escritura y la lectura en la estructura del conocimiento*. Barcelona: Gedisa, 1998.
- ORTEGA**, Pilar; **PALOU**, J. M.; **TERRASSA**, F. Narcís Puget, el pintor. En *Narcís Puget*. Eivissa: Sa Nostra, 1996.

- PANYELLA**, Vinyet. *Santiago Rusiñol, el caminant de la terra*. Barcelona: Ed. 62, 2003.
- PARDA**, José M. Lluís Salvador d'Àustria, il·lustrador de la Mediterrània. Aproximació a la seva tasca com a dibuixant. En *Lluís Salvador d'Habsburg i Lorena. Dibuijos*. Palma: Fundació La Caixa, 1994.
- PAZ**, Alfredo de. *La revolución romántica. Poéticas, estéticas, ideologías*. Madrid: Tecnos, 2003.
- PENA LÓPEZ**, Carmen. *Territorios sentimentales. Arte e identidad*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2012.
- PERES**, Rachel. Lluís Salvador d'Habsburg Lorena i Borbó, una aproximació. En *Salvador d'Habsburg i Lorena. Dibuijos*. Palma de Mallorca: Fundació La Caixa, 1994.
- PÉREZ CABRERO**, Arturo. *Ibiza. Guía del turista*. Barcelona: Imprenta de Joaquim Horta, 1909.
- PIFERRER**, Pablo; **QUADRADO**, J. M. *Recuerdos y bellezas de España*. Barcelona: Imp. de Joaquín Verdaguer. 1839-1865.
- PIMENTEL**, Juan. *Testigos del mundo. Ciencia, literatura y viajes en la Ilustración*. Madrid: Marcial Pons, 2003.
- PLANELLS**, Antoni. *Historia de Ibiza y Formentera*. Barcelona: Viena, 1999.
- PLINIO EL VIEJO**. *Historia natural*. Llibres III-VI. Madrid: Gredos, 1998.
- PONS-SOROLLA**, Blanca. Joaquín Sorolla: Vida y obra. Madrid : Fundación de Apoyo a la Historia del Arte Hispánico, 2001.
- PRATS**, Ernest; **RAMON**, Francesc; **VALLÈS**, Rosa. *Les activitats agràries*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1984.
- QUADRADO**, J. M. *Islas Baleares*. En **QUADRADO**, J. M., *España, sus monumentos y artes, su naturaleza e historia. Islas Baleares (1888-1891)*. Barcelona: Daniel Cortezo y Cia., 1888.
- RODRÍGUEZ BRANCHAT**, Rosa. *La construcció d'un mite. Cultura i franquisme a Eivissa, 1936-1975*. Catarroja/Barcelona: Afers, 2014.
- RODRÍGUEZ BRANCHANT**, Rosa. *Avantguarda artística i societat a Eivissa (1933-1985)*. Eivissa: Res Publica, 2003.
- ROMÁN I CALVET**, Joan. *Los nombres e importancia arqueológica de las Islas Pythiusas*. Barcelona: Tipografía L'Avenç, 1906.
- ROUSSEAU**, Jean-Jacques. *Discurs sobre les ciències i les arts. Discurs sobre l'origen i els fonaments de la desigualtat entre els homes*. València: Universitat de València, 1990.
- ROUSSEAU**, Jean-Jacques. *Las ensoñaciones del paseante solitario*. Barcelona: Losada, 2013.
- RUSIÑOL**, Santiago. *L'illa de la calma*. Muro (Mallorca): enSiola, 2004.
- SAMPERA**, Josep (coord.). *L'escola luminista de Sitges*. Sitges (Barcelona): Consorci del Patrimoni de Sitges, 2002.
- SÁNCHEZ ROBAYNA**, Andrés. *Deseo, imagen, lugar de la palabra*. Barcelona: Galaxia Gutenberg, 2004.
- SANTAMARINA CAMPOS**, Beatriz. Una aproximación al patrimonio cultural. En **HERNÁNDEZ**, G. M.; **MONCUSÍ**, A.; **ALBERT**, M. *La memoria construida. Patrimonio cultural y modernidad*. València: Tirant lo Blanch, 2005.
- SCHWENDINGER**, Helga. *El archiduque Luis Salvador de Austria. Príncipe, científico, viajero*. Palma de Mallorca: Miquel Font, 1991.
- SEGUÍ LLINÀS**, Miquel. *El descubrimiento de las islas olvidadas. Las Baleares y Córcega vistas por los viajeros del siglo XIX*. Palma: Alpha 3, 1992.

- SIMMEL**, Georg. *Filosofía del paisaje*. Madrid: Casimiro, 2013.
- SONTAG**, Susan. *Sobre la fotografía*. Barcelona: Edhasa, 1981.
- SORIANO NIETO**, Nieves. *Viajeros románticos a Oriente: Delacroix, Flaubert y Nerval*. Múrcia: Editum, 2003.
- STAROBINSKI**, Jean. *El ojo vivo*. Valladolid: cuatro.ediciones, 2002.
- STUART BOYD**, Mary. *The fortunate isles*. Londres: Methuen & Co. Ltd., 1911.
- TAYLOR**, Isidor. *Voyage pittoresque en Espagne et Portugal et sur la côte d’Afrique, de Tanger à Tétuan*. París: Librairie de Gide Files, 1826.
- TIRADO**, Isabel. *Aproximació històrica a les Illes Balears*. Barcelona: la Magrana, 1999.
- TODOROV**, Tzvetan. *Nosotros y los otros*. México: Siglo XXI, 2003.
- TOMÁS**, Facundo. *Escrito, pintado*. Madrid: La Balsa de la Medusa, 2005.
- TOUS**, Josep (ed.). *Portfolio de las Islas Baleares*. Palma de Mallorca: Josep Tous, 1900.
- TORRES PLANELLS**, Sonya. *Josep Costa Ferrer Picarol (1876-1971). Un dibuixant eivissenc i el seu temps*. Eivissa: Res Publica, 2001.
- TRANOY**, Alain. *El Mediterráneo Antiguo o la búsqueda de la unidad*. En **CARPENTIER**, Jean; **LEBRUN**, François. *Historia del Mediterráneo*. Barcelona: Base, 2008.
- TRENC I BALLESTER**, Eliseu. Alexandre de Riquer: l’artista. En VV. AA. *Alexandre de Riquer. L’home, l’artista, el poeta*. Calaf: Comissió organitzadora de l’homenatge a Alexandre de Riquer, 1978.
- TRENC**, Eliseu. Les peintres-voyageurs européens et catalans à Majorque a *Au bout du voyage, l’île : mythe et réalité*. Reims : Presses Universitaires de Reims, 2001.
- TRÍAS MERCANT**, Sebastià. *L’Arxiduc Lluís Salvador, una història de vida*. Palma de Mallorca: Cort, 1993.
- VALERO**, Vicente. *Viajeros contemporáneos. Ibiza, Siglo XX*. València: Pre-Textos, 2004.
- VALVERDE**, José María. *Vida y muerte de las ideas. Pequeña historia del pensamiento occidental*. Barcelona: Ariel, 2008.
- VALLIER**, Berta. *Vida de Laureano Barrau*. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, 1960.
- VARGAS PONCE**, José. *Descripciones de las Islas Pithiusas y Baleares*. Madrid: Imprenta de la viuda de Joaquín Ibarra, 1787.
- VARGAS PONCE**, José. *Descripción de las islas Pithiusas y Baleares*. Palma de Mallorca: Olañeta, 1993.
- VERDAGUER**, Jacint. *De Tànger a Sant Petersburg. Excursions i viatges*. Barcelona: Tusquets, 2003.
- VUILLIER**, Gaston. Voyage aux Iles Baléares. En *Tour du Monde*. París: Librairie Hachette, 1890, n. 59.
- VUILLIER**, Gaston. *Les îles oubliées. Les Baléares. La Corse. La Sardaigne*. París: Librairie Hachette, 1893.

b) Publicacions periòdiques

- ALHAMA**, Manuel (dir). El monumento a Vara de Rey en Ibiza. *Alrededor del mundo*. Madrid, 11 de juliol de 1902, p. 28.
- BARTHOLOMEW**, E.G. *Seven months in the Balearic Islands*. London: Illustrated Travels, 1869, vol. 1.
- BELLOGIN**, Mariano. Las murallas. *El Resumen*. Eivissa, 20 de maig de 1913.
- BERNABEU ALBERT**, Salvador. ¿Ilusos o ilustrados? Novedades y pervivencia en los viajes del setecientos. *Revista de Occidente*. Madrid, gener de 2003, n. 59.
- S. a.** Blasco á Baleares. *El País*. Any XXII, Madrid, 08 de maig de 1903, n. 7.581.
- BONAVIA**, Salvador. Els nostres artistes en la intimitat. *El Teatre Català II*. 5 de maig de 1913, n. 58.
- CIRER COSTA**, Felip. Josep Maria Quadrado i les Pitiüses. *Diario de Ibiza*. 19 de juliol de 2015.
- CIRER COSTA**, Felip. Notes sobre el teatre del segle XIX a Eivissa. *Eivissa*. 1997, n. 31, p. 34.
- CLAPES**, Josep. A los ibicencos. *Los Archivos de Ibiza*. 1902, vol. I.
- CLAPES**, Josep. Arqueológica Ebusitana. *Los Archivos de Ibiza*, 1903, vol. II,
- CLAPES**, Josep. S'esglesí de Sant' Eulari. *Los Archivos de Ibiza*. 1904, vol. 3.
- CLAPÉS**, Josep. Ibiza y Blasco Ibáñez. *Revista de Menorca*. 1909, vol. IV, quadern VII.
- COLOMAR**, Ana. Eivissa en les primeres targetes postals il·lustrades. *Fites*, 2012, n. 12.
- COSTA**, José. La muralla larga y su derribo. *El Resumen*. Eivissa, 30 de maig de 1913.
- Diario de Ibiza*. 13 de novembre de 1896.
- Diario de Ibiza*. 26 de juny de 1908.
- El arte cartaginés en España. Los descubrimiento de Ibiza. II. *Hojas Selectas*. 1-1916. Barcelona, 1916, n. 169, p. 609.
- El Diluvio*. 2 de juliol de 1914.
- El Ebusitano*. 5 de gener de 1887.
- El Ebusitano*. 23 de febrer de 1887.
- El Resumen*. 5 de juny de 1913.
- El Resumen*. Eivissa, 26 de març de 1914.
- FERNÁNDEZ GOMÉZ**, Jordi H. El inicio de la arqueología en Ibiza y Formentera (I). *Fites*, 2001, vol. 1.
- FERRER**, Albert. El romanticisme: consciència tràgica de la modernitat. *Comprendre*, 2001, vol. III, n. 1.
- GIRIBET**, Blanca. Adolf Mas i Pelai Mas, fotògrafs d'art a Vilanova i la Geltrú. *Butlletí de la Biblioteca Museu Balaguer*. Octubre de 2012.
- GONZÁLEZ**, Miguel Ángel. Los muertos no mandan. *Diario de Ibiza*. 20 de gener de 2013.
- Heraldo de Ibiza*. 1 de setembre de 1912.
- Heraldo de Ibiza*. 25 de maig de 1913.
- Heraldo de Ibiza*. 8 de maig de 1913.
- Heraldo de Ibiza*. 28 de setembre de 1913.
- Heraldo de Ibiza*. 19 d'octubre de 1913.
- Heraldo de Ibiza*. 15 de maig de 1914.
- Heraldo de Ibiza*. 27 de maig de 1914.

Heraldo de Ibiza. 16 de juny de 1914.

ICÁSTICO. Las murallas de Ibiza. *El Resumen*. Eivissa, 20 d'agost de 1913.

La Isla. 1 de gener de 1884, n. 7.

MACABICH, Isidor. En defensa de un monumento. *El Resumen*. Eivissa, 16 de maig de 1913.

MATEU PRATS, M. Lena. La indumentaria tradicional ibicenca en el siglo XX. Recuperación patrimonial del pasado y progresiva pérdida de implantación social. *Revista de Folklore*. *Fundación Joaquín Díaz*, ed. digital, p. 21-51.

Mercurio. 2 d'abril de 1914, Barcelona, any XIV, n. 199.

MOROTE, Luis. Los muertos Mandan. *Heraldo de Madrid*. Madrid, 8 de febrer de 1909, p. 2.

MOYÀ ANTON, Eduardo. British Literary. Diaspora in the Mediterranean: The (Re) Creation of the «Sunny South». *Kaleidoscope*. Durham: Durham University, vol. 5.1, gener de 2013.

S. a. Novela. *La lectura*. Madrid, maig de 1909, p. 66.

PÉREZ-CABRERO, Arturo. Las murallas. *El Resumen*. Eivissa, 15 de maig de 1913.

PESET, José Luis. Maupertuis, diseñador de nuevos mundos. *Revista de Occidente*. Gener de 2003, n. 260.

PIMENTEL, Juan. Escrituras del mundo y de la vida. Ciencia, novela y viaje en el siglo XVIII. *Revista de Occidente*. Madrid, gener de 2003, n. 260.

RIUS I MATAS, Pere. Una excursió a les Illes Pitiuses. *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. Barcelona, setembre de 1914, n. 236.

ROSSELLÓ, Bartolomé de. Sobre las murallas. *El Resumen*. Eivissa, 14 d'agost de 1913.

RUSIÑOL, Santiago. Ibiça. Impresió. *Diario de Ibiza*. 2 de setembre de 1912.

RUSIÑOL, Santiago. Iviça. *L'Esquella de la Torratxa*. 28 de febrer de 1913.

RUSIÑOL, Santiago. L'illa interior. *L'Esquella de la Torratxa*. 14 de març de 1913.

RUSIÑOL, Santiago. La Badia. *L'Esquella de la Torratxa*. 7 de març de 1913.

RUSIÑOL, Santiago. Els escavadors. *L'Esquella de la Torratxa*. 21 de març de 1913.

RUSIÑOL, Santiago. La força de l'ensaïmada. *L'Esquella de la Torratxa*. 29 de març de 1913.

RUSIÑOL, Santiago. Els murs d'Iviça. *L'Esquella de la Torratxa*. 4 d'abril de 1913.

RUSIÑOL, Santiago. Els ivicencs. *L'Esquella de la Torratxa*. 18 de maig de 1913.

SERRA TORRES, Antonio. Sobre el derribo de las murallas. *El Resumen*. Eivissa, 19 de maig de 1913.

TARRADELL, Miquel. El descobriment arqueològic de l'Eivissa púnica. *Randa*. Barcelona: Curial, 1975, n. 1.

The Bodley Head LTD. 1927. p. 242.

TORRES NIN. Cartas a mi pueblo. *Diario de Ibiza*. Eivissa, 21 de juny de 1913.

S. a. Vara de Rey. *Nuevo Mundo*. 13 de juliol de 1898, p. 14.

c) Altres documents

Carta de Carlos Román Ferrer dirigida a Joaquim Sorolla, datada el 6 de setembre de 1919. N. catàleg: CS5005.

Carta de la Comissió Executiva al Ministre d'Instrucció Pública i Belles Arts, 4 de novembre de 1905.

Catàleg de l'exposició d'*A. de Riquer en el Faians Català, Calle de Cortes (Gran Vía), núm. 615, del 25 noviembre al 15 diciembre 1912.*

d) Webgrafia

www.eeif.es. *Diodor de Sicília*. [consulta: 6 de març de 2013].

www.eeif.es. *Mela, Pomponi*. [consulta: 6 de març de 2013].

www.eeif.es. *Curial e Güelfa*. [consulta: 17 de juny de 2013].

http://es.wikisource.org/wiki/Diario_de_a_bordo_del_primer_viaje_de_Crist%C3%B3bal_Col%C3%B3n:_texto_completo. [consulta: 21 de maig de 2013].

El Siglo Futuro, 05-12-2013 a <http://www.repososayer.com/2010/04/los-corsarios-de-ibiza.html>. [consulta: 6 de març de 2014].

http://www.natgould.org/robert_moss_king_1832-1903. [consulta: 13 de desembre de 2014].

http://www.liveibiza.com/ibiza_literature/mary_stuart_boyd_ibiza.htm. [consulta: 15 de desembre de 2014].

http://www.liveibiza.com/ibiza_literature/j_e_crawford_flicht_ibiza.htm. [consulta: 15 de desembre de 2014].

www.flickr.com/photos/nicolas1056/6863373957. [consulta: 9 de gener de 2015].

FABRE, Daniel. Gaston Vuillier (1845-1915). Biographie. En: FABRE, Daniel, VOISENAT, Claudie. *Bérose, Encyclopédie en ligne sur l'histoire des savoirs ethnographiques*, París: Lahic-iiac, UMR 8177, 2007. [consulta : 10 de juliol de 2015]

Oscar Fernández Álvarez. Notas de música popular. Consultable a:

<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?ID=1130>. [consulta: 22 d'agost de 2015].

<http://dcvb.iecat.net>. [consulta: 23 d'agost de 2015].

http://manueldelgadoruiz.blogspot.com.es/2012/10/introduccio-lantropologia-social-classe_19.html. [consulta: 6 de juliol de 2015].

Eduardo Moyà Antón. British Literary. Diaspora in the Mediterranean: The (Re)Creation of the "Sunny South". *Kaleidoscope*. Durham: Durham University, vol. 5.1, gener de 2013, p. 36. <http://community.dur.ac.uk/kaleidoscope/index.php/kaleidoscope/issue/view/6>. [consulta: 4 de setembre de 2015].

George Sand. Un hiver à Majorque. Quebec: Bibliothèque électronique du Québec, p. 49. [consulta: 4 de setembre de 2015].

Ana Lia GABRIELONI. Interpretaciones teóricas y poéticas sobre la relación entre poesía y pintura: breve esbozo del Renacimiento a la modernidad. *Saltana* [en línia]. 18 d'abril de 2008 [consulta: 3 de febrer de 2016]

